

זצ"ל שגם מי שלומד תורה אבל בלי שאיפה ודחף, הרי הוא בכלל לא יסיף, שאינו לומד כי אם מתוך הרגל ולא כדי להוסיף. שכך הוא אצל כל אדם ואפילו אצל גוי, שמוכרח שיהיו לו שאיפות בחיים, כי בלי שאיפות הרי הוא מקולקל והרוס וחסר לו בגדר הנפש והאדם שבו.

תיקון המידות תנאי לתורה

אם כן תיקון המידות שנדרש קודם קבלת התורה, הוא על ידי שיזהה האדם מה הם כוחותיו, וימצא את הדרך לנצל תכונות אלו להתמסר לעבודת השם, לכלל ישראל ולתורה. ועל ידי שלימות המידות בעבודה שלאחר מכן, יזכה לקבל את התורה באמת ותהיה לו סם חיים.

השגת מעלתם של רבי שמעון בן יוחאי והאריז"ל

הסיבה שזכה רבי שמעון בר יוחאי למה שלא זכו אחרים, היא בגלל שנפשו היתה צמאה לשמוע דברי תורה יותר מכל בני דורו, וכיון שאהב את כלל ישראל השתמש בכל כוחות נפשו כדי להרבות תורה בכלל ישראל.

והעיד האריז"ל על עצמו שזכה לכל דרגותיו על ידי שעבד את השם וקיים מצוות בשמחה. ולדברינו, היינו שעל ידי השמחה הצליח למצות את כל כוחות נפשו ולהביאם אל התכלית הזו של הבנת התורה והפצתה.

תיקון המידות והחשק ללימוד התורה

שורש השחתת המידות בחוסר אמונה

שורש ההשחתה במידות היא הכחשת הקב"ה והשגחתו, כי מי שחי את חייו בידיעה שהוא חלק מהתהליך של הקב"ה להביא את העולם לשלימותו, אין לו מקום להתגאות ולחשוב שהוא ברשות עצמו.

המדבר לשון הרע אינו מאמין שהוא כאן בעולם רק כדי להיות חלק ממלכות שמים. וכן מידת התאוה נובעת מזה שהאדם חושב שרצונותיו מוכרחים לבוא על

סיפוקם, ואינו מוכן להשלים עם הגבולות שהוצבו לו. אילו היה חי באמונה שלימה, הרי האמונה היתה מבטלת את תאוותו.

לכן תיקון המידות הנדרש כתנאי לקבלת התורה, הוא על ידי חיזוק האמונה והידיעה שכל העולם לכבודו נברא ואין עוד תכלית אחרת בעולם.

ובגמרא (סנהדרין צא, ב) אמרו שנחלקו רבי יהודה הנשיא ואנטונינוס מאימתי שולט יצר הרע באדם, משעה שנוצר או משעה שיוצא לעולם. רבי יהודה הנשיא אמר משעת יצירה, אמר לו אנטונינוס, אם כן היה בועט באמו ויוצא. אמר הרב אביגדור מילר זצ"ל שמכאן מבואר ששורש יצר הרע הוא אנוכיות, כשהאדם רוצה להיות חופשי ברשות עצמו ולעשות ככל העולה על רוחו.

הוא אשר אמרנו, שהחי באמונה שלימה שהקב"ה מנהיג ומשגיח עולמו, יודע שאינו ברשות עצמו ובכך מרסן את יצריו.

ביעור המידות הרעות קודם לתורה ותיקון המידות הטובות לאחריה

ובפרטי תיקון המידות, הנה בימי הספירה יש בכל יום הדגשה על ענין מיוחד בפני עצמו. וכבר הערנו כי מצד אחד אנו רואים שתיקון המידות הוא תנאי קודם לתורה, ומצד שני התורה היא שמביאה לידי תיקון המידות.

וכעת נראה לבאר, שהעבודה לשרש את המידות הרעות קודמת לתורה, אבל תיקון המידות להטות את כוחות הנפש לטוב, בא אחר לימוד התורה ועל ידה.

ובגמרא (סוטה לה, א) אמרו שדוד המלך נענש מפני שקרא לדברי תורה זמירות שנאמר (תהלים קיט, נד) "זמירות היו לי חוקיך". לפי דברינו נראה לבאר, שכשם שפסוקי דזמרה נקראים על שם שהם זומרים את הקוצים ומכינים את הדרך אל התפילה, כך דוד קרא לתורה 'זמירות' משום שהם מכינים את האדם ומתקנים את מידותיו. אלא שתורה היא הרבה יותר מכך, ולכן נענש דוד המלך על שמיעט במעלת התורה. אמנם עצם הגדרתו נכונה, שהתורה גורמת לאדם להיות מתוקן.

עמל התורה נחוץ לחיזוק האמונה

אנו מוצאים באברהם אבינו שהכיר את בוראו מסברא בלבד, ועל בסיס זה היה מוכן אף להיזרק לתוך כבשן האש [והוסיף הסבא מקלם שאברהם אבינו אפילו לא

ספירת העומר + תיקון המידות והחשק ללימוד התורה _____ רעט

ידע שיעשה לו הקב"ה נס ויצילהו, שהרי לא היתה לו מסורת על זה]. כמה איתן היה בדעתו, וכמה ברור היה לו שזו האמת!

כמו כן אנו, אם לא יהיה ברור לנו מהי האמת ומהי השקר, לא נעמוד בשעת הנסיון, כי השטן יוכיח באותות ומופתים שדעתו צודקת. אבל על ידי עמל התורה מפתח האדם את כח החשיבה שלו ובזה יוכל לעמוד איתן בסברתו מול היצר הרע. וכאשר יתבונן האדם בזה, יהיה נחשב אצלו פיתוח החשיבה לדבר נחוץ והכרחי מאוד באופן אישי, ועל ידי זה יפתח בעצמו חשק עז להתמיד בעיונו כדי להגיע לדרגה זו.

אין אדם שוכח מה שחשוב לו

וכתב רבי ישראל סלנטר זצ"ל במכתב, שהסיבה שלא זוכרים את דברי המוסר היא בגלל חוסר התבוננות. והכוונה משום שדבר שהוא צורך אישי לאדם, הרי הוא חשוב לו ואינו שוכח אותו, וכשלוּמדים בלי התבוננות אין האדם מפתח קשר אישי למה שלומד ולכן אינו זוכר אותו.

צמאון לתיקון המידות ולימוד התורה

ואמרו חז"ל (בראשית רבה צו, א) שהדגים הגדלים בים, כיון שיוורדת טיפה אחת של מטר מלמעלה מקבלין אותם בצמאון. והדבר תמוה, הרי הדגים חיים במים ואינם חסרים שום מים? מבאר רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל מכיון שהמים הם חיים לדגים, ואין מי ששבע מחיים. כך גם אנו צריכים לגשת אל תיקון המידות, לפי שהם החיים שלנו ואנו שואפים וצמאים אליהם מאוד.

וכאשר האדם עובד בכל משך ימי הספירה לפי הסדר הנמצא בסידור, ועובר ממידה אחת אל השניה, ומבחין בעצמו בחסרונות שיש לו בכל תחום ותחום, ומבין שעל ידי השקיעות שלו בתורה הוא יכול לתקן את חסרונותיו, נולד בו חשק גדול וצמאון הולך וגובר אל התורה.

לימוד התורה צריך לחולל שינוי בטבע האדם

הלימוד שלנו אינו צריך להיות לצורך השגת מטרה חיצונית כלשהיא כמשרה של רב או ראש ישיבה, אלא כדי לחולל שינוי פנימי בתוכנו. הכעסן צריך להפוך לאדם רגוע, שזה ממש בגדר נס.

והיינו שנמשלה התורה ליינ (שיר השירים ב, ד), כמו שפירשו במדרש (ילקוט שמעוני שם ה) שבשונה מכל משקה אחר, היין ניכר על שותיו, כך התורה משנה את האדם עד שזה ניכר עליו במידותיו. גם זה הוא מקור לצמאון שמרגיש אדם אשר עתידו המוסרי תלוי בלימוד התורה שלו.

הלומד תורה ואין מידותיו מתוקנות מחלל שם שמים

וכתב במסילת ישרים (פי"א, ענפי חילול השם) על פי דברי הגמרא (יומא פו, א), שחילול השם הוא כאשר אדם לומד תורה ואין מידותיו מתוקנות. כי התורה צריכה להשפיע על הנהגת האדם ולשנות את דרכיו, ואם היא לא השפיעה עליו, אומרים הבריות שאין התורה פועלת על האדם ואין התורה אמיתית ח"ו.

על ידי ידיעת התורה קונה האדם ידיעה בהקב"ה

עוד מצינו שהתורה נקראת משל הקדמוני (שמואל א' כד, יג), והיינו משום שידיעתנו בהקב"ה אינה אפשרית אלא בדרך משל ולא בצורה ישירה, והתורה היא המשל אל הקב"ה. לכן אדם שאין לו תורה, הרי הוא ישב בעולם הבא וישתומם לנצח נצחים כיון שחסרים לו הכלים לדעת את השם. גם זה צריך לדרבן את האדם ללמוד כמה שיותר תורה כדי לרכוש ידיעה בכל התורה כולה, כי בזה תלוי כל העתיד הפרטי שלו.

צורת לימוד התורה ועבודת המוסר בימינו

נשאלתי כמה שאלות בנוגע ללימוד התורה וננסה ליישבם:

1. כיצד יתכן שאנו רואים מתמידים שאינם קשורים אל התורה, עד שבחור שהצטיין בישיבה יכול לעזוב הכל וללכת ללימודי חול באוניברסיטה?
2. מה קרה ללימוד המוסר בימינו? מדוע סדר מוסר הפך לעיון בספרי מוסר, במקום מה שהיה נהוג בעבר שהיה זה סדר של בניית האישיות, בשינון המוסר בשפתיים דולקות ולבת אש?